

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 737/2020 rd

Svar på skriftligt spørgsmål angående bättre ställning för författare och andra upphovsmän samt för scenkonstnärer

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 737 rd undertecknat av riksdagsledamot Outi Alanko-Kahiluoto/gröna:

Vad ämnar regeringen göra så att kraven i upphovsrättsdirektivet uppfylls i Finland och ämnar regeringen främja kollektivt avtal för en bättre ställning för författare och andra upphovsmän samt för scenkonstnärer?

Som svar på denna fråga anför jag följande:

Direktivet om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden (DSM-direktiv) innehåller bestämmelser angående skydd för upphovsmän och scenkonstnärer i avtalsförhållanden. Den 18 artikeln som nämns i det skriftliga spørsmålet angående ersättningar gäller principen om en vederbörlig och proportionerlig ersättning. Direktivets 20 artikel förutsätter för sin del att medlemsstaterna möjliggör jämkning av ersättningar i situationer där en tidigare överenskommen ersättning visar sig vara orimlig på grund av förändrade förhållanden. I praktiken förverkligas en direktivenlig rätt alltid genom domstolens jämkning av ett orimligt avtalsvillkor.

År 2015 lades en ny bestämmelse till upphovsrättslagen i Finland angående jämkning av avtal om överlåtelse av upphovsrätt. Bestämmelsen gäller den ursprungliga upphovsmannen så som direktivet förutsätter och den utgår från att skydda den ursprungliga upphovsmannens svagare ställning i förhållande till den kommersiella användaren i en situation med överlåtelse av upphovsrätt. Bestämmelsen möjliggör jämkning av ett sådant villkor som ursprungligen har varit orimligt, såsom direktivets 18 artikel förutsätter. Bestämmelsen möjliggör också jämkning av villkor som beror på ändrade förhållanden, vilket motsvarar en situation som regleras i direktivets 20 artikel. Bestämmelsen uppmärksammar även en situation där ersättningen har avtalats kollektivt i arbetskollektivavtal. En fråga som bedöms i samband med implementeringen av direktivet är om gällande reglering motsvarar kraven som fastställs i direktivet eller om bestämmelserna bör ändras till vissa delar samt vilka alternativ för reglering då skulle vara möjliga.

Direktivet hänvisar till ett kollektivt avtal utan att specificera när det gäller ett kollektivt avtal som grundas på arbetskollektivavtal och när det gäller sådana som sysselsätter sig själva eller annat kollektivt avtal som ingås med en grupp som består av näringsidkare. Utanför direktivet har lämnats situationer där det är fråga om licensiering av upphovsrätt som görs med stöd av fullmakt

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 737/2020 rd

från upphovsmän och scenkonstnärer i kollektiva förvaltningsorganisationer. I dessa situationer tillämpas direktivet om kollektiv förvaltning av upphovsrätt som i Finland har implementerats genom lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt.

I samband med implementeringen av DSM-direktivet har man också konstaterat i Europeiska unionens kommission att det är oklart om EU:s konkurrensregler möjliggör att ersättningar avtalas genom kollektiva avtal mellan näringsidkare. Direktivet har ingen inverkan på hur lämpliga konkurrensreglerna är, vilket i praktiken innebär att kollektiva avtal är tillåtna såvida EU:s konkurrensregler inte utgör hinder för detta. Genom upphovsrättslagen kan man dock inte med stöd av direktivet reglera att EU:s konkurrensregler inte tillämpas, eftersom direktivet inte reglerar möjligheten att avvika från EU:s konkurrensregler.

Självsysselförvaltning avser i allmänhet en grupp yrkesutövare som i själva verket arbetar i en ställning som motsvarar en arbetstagares, såsom i allmänhet freelance-journalister. Dessa verkar i den så kallade grå zonen mellan företagare och arbetstagare. Arbetstagarnas rätt till kollektiva avtal har identifierats överlag och den är oproblematiserad ur en konkurrensrättslig aspekt. Däremot klassificeras kollektiva avtal mellan företag som karteller vilka enligt konkurrensreglerna är förbjudna, eftersom detta höjer priserna på konsumentmarknaden. De som sysselförvaltar sig själva hamnar på sätt och vis utanför det här systemet och de bör möjligen likställas med arbetstagare.

Frågan om den konkurrensrättsliga ställningen för dem som sysselförvaltar sig själva samt om möjligheten att kollektivt ingå avtal om villkor som tillämpas på deras arbete har även ställts i Europeiska unionen. EU:s kommission bedömer frågan som bäst och enligt kommissionens lagstiftningsplan skulle ett lagförslag angående frågan komma år 2022. Då kommer även Finland att ta ställning till frågan.

Helsingfors 21.10.2020

Forsknings- och kulturminister Annika Saarikko